

УДК 911.3

Сасько Н.В.

ПІВДЕННО-СХІДНА ЄВРОПА ТА СПІВДРУЖНІСТЬ НЕЗАЛЕЖНИХ ДЕРЖАВ (СНД) У ГЛОБАЛЬНОМУ

Досліджено роль та місце країн Південно-Східної Європи та Співдружності незалежних держав (СНД) у глобальному інвестиційному середовищі через визначення частки досліджуваного регіону в загальному світовому об'ємі прямих іноземних інвестицій (ПІІ), аналіз кількості міжнародних угод поглинання та злиття; ілюстрація територіальної диференціації ПІІ в країнах регіону.

The article studies the role and place of South-Eastern Europe and countries of CIS (Commonwealth of Independent States) in the global investment environment. The research reveals the share of this region in total world foreign direct investments (FDI), the number of cross-border mergers and acquisition (M&As) and the spatial patterns of FDI in the region.

Регіон Південно-Східної Європи та Співдружності Незалежних Держав (СНД) був і залишається полігоном трансформаційних перетворень та зрушень. Залучення іноземних інвестицій, формування інвестиційних циклів є новою сходинкою на шляху його повноцінного входження до світового співтовариства.

Виявлення місця та ролі досліджуваного регіону в глобальному інвестиційному середовищі є **актуальним** як з наукової так і з практичної точки зору, адже розвиток інвестиційного процесу в цих країнах натрапляє на ряд однотипних проблем, виявлення і розробка стратегій вирішення яких вимагає наукового підґрунтя. Отже, аналіз закономірностей розвитку інвестиційного процесу в досліджуваному регіоні, що ґрунтується на виявленні ключових проблем та вивчення шляхів їх подальшого вирішення, є запорукою поліпшення інвестиційного клімату й як результат збільшення об'єму іноземних інвестицій в економіці країн Південно-Східної Європи та СНД в цілому, та в Україні зокрема.

Проблематика інвестиційного процесу висвітлюється в працях Беренса В, Марковича Х.М, Шарпа У., Губського Б.В., Філіпенко А.С. Втім, проблематика розвитку інвестиційного процесу в Південно-Східному та Східноєвропейському регіоні представлена лише частково або для кожної з досліджуваних країн окремо без суттєвого аналізу причинно-наслідкових ефектів у суспільному розвитку.

Отже, завданнями даної статті виступають наступні положення: 1) визначення частки регіону Південно-Східної Європи й країн СНД в загальному світовому об'ємі прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та їх припливу у 2007 – 2009 рр.; 2) ілюстрація територіальної диференціації припливу ПІІ в країнах регіону; 3) аналіз кількості міжнародних угод поглинання і злиття (M&As) у 2006 – 2009 рр., що були здійснені в межах досліджуваного регіону.

Метою даного дослідження є виявлення ролі та місця регіону Південно-Східної Європи та СНД регіону в глобальному інвестиційному середовищі.

Головними критеріями визначення ролі та місця досліджуваного регіону в світовому інвестиційному середовищі є аналіз його частки в загальному світовому об'ємі ПІІ та інтенсивності їх припливу в регіон в 2007 – 2009 рр. Варто звернути увагу на те, що останні два роки глобальний інвестиційний процес розвивається фарватері світової економічної та фінансової кризи, яка стала чинником зміни територіальної диференціації інвестиційних потоків в цілому. Спостерігається значне скорочення інвестиційних вливань в розвинені країни світу й переорієнтація векторів на країни, що розвиваються та країни з перехідною економікою. У 2008- 2009 рр. на частку останніх припадало близько 43% [1] від світового показника припливу ПІІ. Але частка регіону Південно-Східної Європи та СНД у загальному об'ємі припливу ПІІ у 2006 р. складала 3,7 % (54 млрд. дол.), у 2007 р – 4,6% (90 млрд. дол.), а у 2008 р. - 7% (114 млрд. дол.), а у 2009 р. прогнозований рівень - 5%. [1,2] Таким чином, приплив ПІІ в досліджуваний регіон у 2008 р. досяг нового рекордного рівня, незважаючи на глобальну економічну кризу й збройні конфлікти всередині країн і між країнами у певних частинах регіону. Якщо розглядати інтенсивність припливу ПІІ у регіон Південно-

Східної Європи та СНД у 2006 – 2008 рр., то варто зазначити, що цей показник є вищим для регіону, ніж по світу в цілому. Зокрема, показник інтенсивності припливу ПІІ в досліджуваний регіон у 2006 – 2007 рр. становив +40%, а по світу – +26%; відповідно у 2007 – 2008 рр. він склав +21% для регіону Південно-Східної Європи та СНД та -15% по світу в цілому. [1,3]

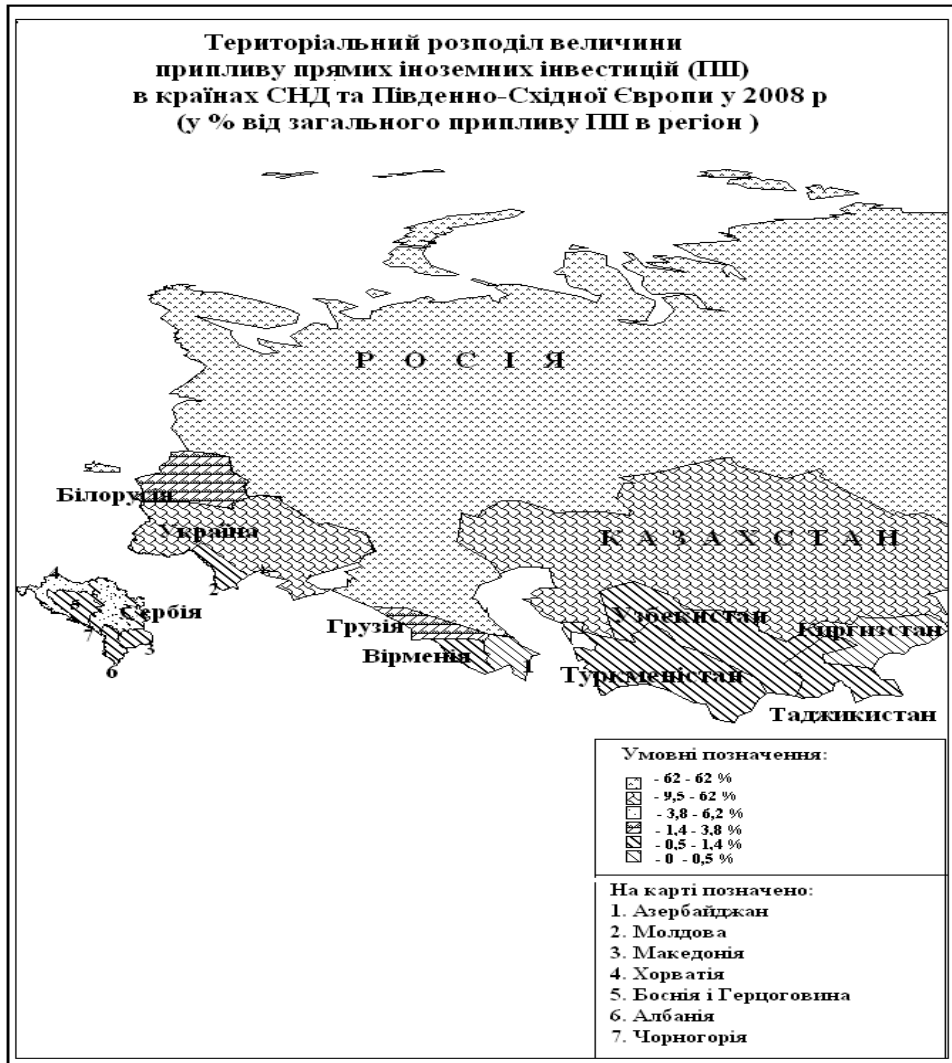

Рис 1. Територіальний розподіл припливу ПІІ у 2008 р. в країнах СНД та Пд.-Сх. Європи, % [складено за 1]

Територіальна диференціація припливу ПІІ в країни регіону має ряд особливостей. (див. Рис.1) По-перше, на частку СНД у 2008 р. припадало 90% (103,5 млрд. дол.) від сумарного об'єму ПІІ по регіону (114 млрд. дол.). По-друге, безперечне лідерство залучення ПІІ має Росія – 70,3 млрд. дол. (62% ПІІ регіону), за нею слідує Казахстан – 14 млрд. дол. (12%), Україна - 10,7 млрд. дол. (9,5%), Хорватія - 4,3 млрд. дол. (3,8 %), Сербія – 3 млрд. дол. (2,6%) . Тобто, 89,9% сукупних ПІІ в регіон зосереджені у вищезгаданих п'яти країнах. Решта 10% розподілені між 13 країнами, при чому найменший об'єм ПІІ зосереджений в Азербайджані – 11млн. дол. (

0,01%), Киргизстані – 233 млн. дол. (0,2 %). [1] Таким чином, можна дійти висновку, що в територіальному аспекті розподіл об'єму ПІ є вкрай нерівномірним.

Аналіз кількості міжнародних угод поглинання і злиття (M&As угод), що мали місце в регіоні Південно-Східної Європи та СНД у період з 2006 – 2009 рр. дає можливість стверджувати, що незважаючи на кризовий стан світового економічного середовища темпи зростання кількості M&As-угод в досліджуваному регіоні є вищими ніж загальносвітові. (див. табл.1).

Табл. 1. Кількість угод поглинання та злиття (M&As)

Регіон	Кількість угод, шт				Відношення до попереднього року, %		
	2006	2007	2008	2009 (січень - червень)	2007 до 2006	2007 до 2008	2008 до2009 (січень - червень)
Пд.-Сх. Європа, СНД	202	269	303	142	25	11	-6
Пд. – Сх. Європа	39	70	43	9	44	-39	-59
СНД	163	199	260	133	8	23	2
Весь світ	5724	6926	6244	1808	17	-10	-44

[розраховано за 1]

В цілому, частка досліджуваного регіону в загальносвітовій кількості M&As- угод продовжує зростати навіть в умовах кризи на нестабільності економік країн СНД та Пд.-Сх. Європи. Зокрема, у 2006 р. частка даного регіону за показником кількості M&As- угод складала 3,5 %, у 2007р. – 3,8%, у 2008 р. – 4,8 %, а в першій половині 2009 р. – 7,8%. [обчислено за 1]

Таким чином, регіон Пд.-Сх. Європи та СНД перебуває на стадії визначення своєї ніші в світовому інвестиційному середовищі, а вплив світової економічної кризи може стати переломним. Результати дослідження місця та частки регіону в світовому об'ємі ПІ, їх територіальна диференціація та аналіз кількості M&As- угод дають змогу стверджувати, що розвиток інвестиційного процесу в регіоні Пд.-Сх. Європи та СНД має висхідний динамічний характер. Темпи розвитку досліджуваного регіону в умовах кризи є швидшими, ніж аналогічні показники по світу в цілому.

Дане дослідження – це лише перша спроба узагальнити та проаналізувати нові глобальні та регіональні тенденції розвитку інвестиційного процесу в регіоні Пд.-Сх. Європи та СНД. Перспективними аспектами досліджень в цьому напрямку є дослідження територіальної диференціації та виявлення спільних для всього регіону дестабілізуючих факторів, що затримують розвиток інвестиційного процесу в цілому та в кожній країні зокрема; вивчення галузевої диференціації іноземних інвестицій в регіоні; дослідження напрямків внутрішніх інвестиційних потоків.

1. World investment report 2009. – N.Y., Geneva, 2009 2. http://pro-consulting.ua/ukr/news/2010/01/20/komisija_oon_obsjag__3895.html 3. Електронна бібліотека газети «Цінні папери України»// www.securities.org.ua/securities_paper/review.php?id=600&pub=4439